

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Київський національний лінгвістичний університет

ЛЯПУНОВА НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЙІВНА

УДК - 811.134.2'373

СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА ТА ПРАГМАТИКА
СЛОВОТВІРНИХ МЕРЕЖНИХ НЕОЛОГІЗМІВ
ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

10.02.05 – романські мови

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2012

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Київському національному лінгвістичному університеті, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник

доктор філологічних наук, доцент
Данилич Валентина Стефанівна,
Київський національний лінгвістичний університет,
кафедра романських мов та перекладу,
завлудувач кафедри

Офіційні опоненти:

доктор філологічних наук, професор
Гетьман Зоя Олексіївна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
кафедра іспанської та італійської філології, професор

кандидат філологічних наук
Ломакіна Ірина Анастоліївна,
Военно-дипломатична академія
Міністерства оборони, м. Київ,
кафедра іноземних мов, доцент

Захист відбудеться «21» лютого 2013 р. о 12³⁰ годині на засіданні спеціалізованої ради Д 26.054.02 Київського національного лінгвістичного університету (03680, МСП, Київ-150, вул. Лабораторна, 5/17)

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Київського національного лінгвістичного університету (03680, МСП, Київ-150, вул. Червоноармійська, 73)

Автореферат розісланий «18» січня 2013 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.С. Лисенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Дисертацію присвячено дослідженню структурного, семантичного та прагматичного планів словотвірної неологізації в іспанській мережній субмові. Проблема роботи визначається одночасним спрямуванням сучасної лінгвістичної науки в русло структурної та функціональної парадигм, що передбачає комплексний підхід до вивчення структури, семантики, функціонування та прагматики нових лексичних одиниць у мовних підсистемах.

Основи теорії нового слова були закладені у вітчизняному мовознавстві в першій половині ХХ сторіччя. Особливий вклад у формування сучасної теорії неології внесли такі вчені, як О.О. Потєбня, І.О. Бодуен де Куртене, М.М. Покровський, Л.В. Щербак. Становлення неології як особливої теоретичної галузі лексикології сприяли праці Г.О. Брагіної, Р.О. Будагова, Г.В. Розен, Н.І. Фельдман, Г.О. Винокура, В.Г. Гака та ін.

Стрімке зростання кількості неологізмів у кінці ХХ – на початку ХХІ сторіччя, зумовлене появою та розвитком мережі Інтернет, спонукає дослідників активніше фіксувати й описувати мовні явища, які є продуктом нового комунікативного середовища, і ставить проблему теоретичного переосмислення лінгвістичних понять неології та неологізму. Значущість Інтернету як соціального явища, що стимулює процес неологізації лексики, відзначали Д. Кристаль, С. Постегільо, Д. Айдачич, Г. Гусейнов. Дослідженням іспаномовної комунікації в Інтернеті займалися такі іспанські лінгвісти, як А.О. Пастор, А.І. Морено, С. Кальво Фернандес, Х.В. Хордана та ін. У вітчизняному мовознавстві тема мережного спілкування привертає все більшу увагу науковців, серед яких Л.Ф. Компанцева, С.В. Заборовська, Н.В. Коломієць, О.В. Косович, Н.Г. Лукашенко та ін.

Знайомство з працями зі згаданої проблематики виявило, що лексика іспаномовних користувачів Інтернету отримала часткове висвітлення в науковій літературі, проте досі не стала об'єктом системного опису. Тільки невелика кількість праць присвячена вивченню саме мережної лексики, її творення і функціонування (Д. Кристаль, С. Постегільо, Д. Айдачич, И.Т. Вепрева). Прагматика новотворів у мережних комунікативних процесах з урахуванням специфіки мережі Інтернет як особливої форми дискурсу також не отримала належного висвітлення. Посилення інтересу лінгвістів до функціонального аспекту мови зумовлює актуальність дослідження способів творення й семантики нових слів, їхнього функціонування та прагматичних особливостей. Мережа Інтернет є комунікативним середовищем, в якому оновлення лексичного складу набуває високої швидкості та інтенсивності, й характеризуються значною кількістю okazionalizmів та потенційних слів, і отже, є виразним показником неологічних процесів у сучасній іспанській мові.

Останні тенденції в мовознавстві, зокрема поява та швидкий розвиток нової галузі мовознавства – мережної лінгвістики, свідчать про зростання інтересу науковців до проблем функціонування мови в мережному комунікативному середовищі. Семантичний і функціонально-прагматичний аналіз неологічних процесів у мові користувачів Інтернету є необхідним елементом вивчення способів вираження понять у новій функціональній субмові, дослідження структурно-семантичної організації та особливостей функціонування мережної лексики.

Джерельною базою дисертації слугували двомовні й тлумачні іспано-англійські словники комп'ютерної та мережної лексики, мережні двомовні й тлумачні словники, а також іспаномовні Інтернет-видання, форуми, соціальні мережі, блоги та чати загальної тематики. Особлива увага приділялася спеціалізованим лексикографічним тлумачним та двомовним виданням і мережним словникам як найбільш ефективним інструментам фіксації нових лексичних одиниць, що виникають у різних сферах людської життєдіяльності. Всього було відібрано, систематизовано і проаналізовано 850 неологічних одиниць.

Методи дослідження. У процесі дослідження дібраний фактологічний матеріал піддано всебічному лінгвістичному аналізу із застосуванням загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: методу *систематизації* за процесами творення нових словотвірних одиниць у мові мережного спілкування та особливостями їх вживання; *зіставного* методу для зіставлення словотвірного апарату мережної субмови із загальнономовним із метою встановлення диференційних ознак мережних словотвірних процесів; *структурного* методу, представлено у вигляді *словотвірного аналізу* для встановлення вихідної основи, способу творення і словотвірної моделі слова; *компаративного аналізу* на основі словникових визначень для виявлення структуривання лексичного значення й визначення сем; *польового підходу* для виділення лексико-семантичних та тематичних груп і класів слів; *функціонального методу* у вигляді *прагматичного аналізу* для виявлення внутрішніх закономірностей, яким підпорядковується вибір та вживання лексичної одиниці в типізованій ситуації спілкування; *контекстуального аналізу* для вивчення взаємодії прагматики нового слова із семантикою його контекстуального оточення; *дискурс-аналізу* для вивчення умов протікання мережної комунікації та їхнього впливу на мову учасників.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в роботі уточнено поняття "словотвірний мережний неологізм" у контексті сучасних наукових поглядів мережної лінгвістики; це лексична одиниця, яка виникає в субмові мережного спілкування для обслуговування потреб мережної комунікації, утворюється за допомогою як загальнономовних, так і суто мережних способів словотворення, до яких входять: *деривація*; *регресивна деривація*; *словоскладання*; *скорочення*; *ератизація*. З'ясовано, що словотвірні мережні неологізми мають такі характеристики: висока швидкість появи, розповсюдження й архаїзації, персважно термінологічний та сленговий характер, вплив англійської мови на моделі породження, порушення загальнономовних правил словотворення. Описано лексико-семантичні особливості мови мережного спілкування як окремої функціональної субмови, якій властиві такі характеристики: сильний вплив англійської мови, ератичність, абревіаційні процеси, велика кількість одиниць термінологічного походження. З'ясовано, що семантична специфіка мережної лексики визначається її існуванням на межі термінологічних систем комп'ютерних та мережних технологій і сленгової лексики різних мережних спільнот. Визначено, що прагматична своєрідність новотворів зумовлюється належністю до одного з мережних жанрів, до яких відносяться: електронне листування, чат, форум, блог. У роботі вперше схарактеризовано функції словотвірних неологізмів у субмові мережного спілкування, як-от: *номінативна*, *конструктивна*, *компресивна*, *експресивна* та *стилістична*.

Актуальність теми дисертаційного дослідження визначається потребою теоретичного осмислення особливостей функціонування мови в новому специфічному комунікативному середовищі, яке перетворилося на важливу сферу людського спілкування, необхідністю дослідження впливу мережі Інтернет як нового явища в системі засобів комунікації на мовну систему, недостатньою вивченістю закономірностей формування лексичного складу мережної мови, а також потребою систематизації мережних лексичних явищ, їх узагальнення та виявлення причин, що ведуть до їх виникнення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану комплексної наукової теми "Функціонально-семантичний, комунікативний та соціокультурний аспекти іспанської мови в синхронії та діахронії", яка розроблялася кафедрою іспанської філології Київського національного лінгвістичного університету (тема затверджена вченою радою Київського національного лінгвістичного університету, протокол №2 від 23 вересня 2004 року). Коло питань, що розглядається в дисертації, відповідає проблематиці, яка висвітлюється згідно з держбюджетною науковою темою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України №0106U002115 "Функціональні моделі тексту та дискурсу в синхронії та діахронії: когнітивний, комунікативний та емотивний аспекти" (тема затверджено вченою радою Київського національного лінгвістичного університету, протокол №6 від 30 січня 2005 року). Тему дисертації затверджено вченою радою Київського національного лінгвістичного університету, протокол №7 від 28 грудня 2009 року, уточнено спеціалізованою вченою радою Д 26.054.02, протокол №16 від 20 листопада 2012 року.

Метою дослідження є вивчення структури, семантики та прагматики словотвірних мережних неологізмів іспанської мови.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні розв'язано такі завдання:

- узагальнити основні теоретичні засади вивчення словотвірних неологізмів іспанської мережної субмови з погляду їхньої структури, семантики та прагматики;
- розробити методичну базу дослідження структурних, семантичних та прагматичних особливостей новотворів у субмові мережного спілкування;
- уточнити поняття "словотвірний мережний неологізм";
- визначити лексико-семантичні характеристики іспанської мережної субмови;
- виокремити основні словотвірні моделі мережних неологізмів;
- схарактеризувати прагматичну своєрідність неологізмів у субмові користувачів Інтернету;
- встановити функції новотворів у мові мережного спілкування.

Об'єктом дослідження є новотвори, зафіксовані словниками комп'ютерної та мережної лексики та мережними словниками, а також потенційні чи okazionalні слова, не зафіксовані у словниках, але систематично вживані в мережному контексті.

Предметом дослідження є структура, семантика та прагматика словотвірних мережних неологізмів іспанської мови.

Практичне значення одержаних результатів полягає у встановленні закономірностей появи, механізмів творення та функціонування нових лексичних одиниць у мові користувачів Інтернету, у вивченні продуктивності та системної значущості словотвірних моделей в умовах комунікативного середовища з технічними обмеженнями. Отримані в процесі дослідження результати мають лінгводидактичне значення для сучасної лексикології, оскільки дозволяють сформулювати цілісну концепцію мережної лексичної системи іспанської мови та встановити закономірності її оновлення, сприяти розвитку мережної лінгвістики як галузі мовознавства і можуть бути використані під час укладання білінгвальних спеціалізованих словників, у читанні спецкурсів та спецсеминарів із лексикології (розділ "Неологія") і теоретичної граматики (розділ "Словотвір"), спрямованих на формування комплексної мовної, мовленнєвої, міжкультурної комунікативної компетенції, на заняттях із практики іспанської мови, а також для написання навчальних посібників. Робота може стати джерелом для написання курсових, дипломних і магістерських робіт із філології.

Апробацію результатів дисертації здійснено на семи конференціях, у тому числі на двох міжнародних наукових конференціях: "Думка й слово: традиції О. Потебні й сучасна філологічна наука (до 175-річчя О. Потебні)" (Київ, 2010), "Іноземна філологія у XXI столітті" (Запоріжжя, 2012); та на п'яти всеукраїнських науково-практичних конференціях: "Проблеми викладання іноземних мов у немовному вищому навчальному закладі" (Київ, 2009, 2010, 2011, 2012), "Слово, речення, текст: когнітивний, прагматичний та лінгводидактичний аспекти" (Херсон, 2012).

Публікації. Основні положення дисертації висвітлено у восьми одноосібних наукових працях: шести статтях (3,1 др. арк.), опублікованих у наукових фахових виданнях України, та матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій (0,2 др. арк.). Загальний обсяг публікацій – 3,3 др. арк.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 194 сторінки, загальний обсяг – 233 сторінки. Список використаних джерел нараховує 256 позицій, у тому числі 126 – іноземними мовами. Список довідкових джерел складається із 6 позицій. Список джерел ілюстративного матеріалу містить 10 позицій. Один додаток (12 сторінок) кількісно узагальнює основні результати проведеного дослідження.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, окреслено мету і завдання роботи, визначено об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, указано форми їх апробації, охарактеризовано фактичний матеріал і структуру роботи.

У Розділі 1 "Теоретичні засади вивчення словотвірних мережних неологізмів іспанської мови з погляду їхньої структури, семантики та прагматики" уточнено поняття "словотвірний мережний неологізм" у контексті сучасних наукових поглядів мережної лінгвістики, окреслено місце мережної лінгвістики як нової галузі мовознавства, описано загальні закономірності і визначальні риси неологічних процесів у мові мережного спілкування, розглянуто основні поняття неології, види неологізмів та неологічні тенденції в сучасній іспанській мові.

Лексичним змінам належить основне місце в процесах розвитку мови. Причина лексичних змін полягає насамперед у призначенні лексичного рівня – відтворенні концептуального світу. Вплив комунікативних потреб на лексичний рівень мови стимулює процес постійного й швидкого оновлення задля забезпечення можливості спілкування. Особливий вклад у формування основ сучасної теорії неології у вітчизняному мовознавстві внесли такі вчені, як О.О. Потебня, І.О. Бодуен де Куртене, М.М. Покровський, Л.В. Щерба. Становленню неології як окремої галузі лексикології сприяли праці Г.О. Брагіної, Р.О. Будагова, Г.В. Розен, Н.І. Фельдман, Г.О. Винокура, В.Г. Гака та ін.

Поняття словотвору і словотвірного неологізму є одними з ключових у теорії лексикології. Вони розглядалися у працях багатьох мовознавців, серед яких – представники різних лінгвістичних шкіл. Словотвірні процеси в мові вивчали з різних боків Н.Д. Арутюнова, Ю.О. Жлуктенко, О.С. Кубрякова, В.В. Лопатин, Н.Г. Мед. В іспанському мовознавстві тему неології та словотвору розробляли О.В. Розен, Р.Альмела Перес, М.Альвар Ескерра, Х.А. Міранда, та ін. Семантико-прагматичний підхід до вивчення неологічних процесів у межах сучасної антропоцентричної парадигми представлений працями В.І. Заболіної, О.В. Сенько, Ф.С. Бацевича, Л.І. Плотнікової, М.М. Полужина.

Лексичний рівень мови в порівнянні з іншими зазнає найбільших позамовних впливів, в тому числі – впливу чинників науково-технічного характеру, до яких належить мережа Інтернет. Про значущість Інтернету для неологічних процесів у мові писали Д. Крісталь, С. Постегільо, Д. Айдаччі, Г. Гусейнов. Різні аспекти іспаномовної комунікації в Інтернеті стали предметом дослідження багатьох іспанських і вітчизняних лінгвістів, серед яких А.О. Пастор, А.І. Морено, С. Кальво Фернандес, Х.В. Хордана, Л.Ф. Компанцева, С.В. Заборовська, Н.В. Коломієць, О.В. Косович, Н.Г. Лукашенко та ін. Питаннями неології в мові користувачів мережі Інтернет займались І.Т. Вейрєва, Г. Гусейнов та ін.

Словотвір – це спосіб творення нових лексичних одиниць шляхом комбінації наявних у мові елементів. Натомість, словотворення в сучасних лінгвістичних теоріях розглядають як процес творення таких лексичних одиниць. Неологізація – це системний процес, зумовлений правилами, що керують утворенням та функціонуванням неологізмів – нових лексичних одиниць чи лексичних значень. Неологія – це наука, яка досліджує й скеровує неологічні процеси. Конструювання нової лексичної одиниці залежить від задуму адресанта та стимулюється мотивом мовленнєвого акту: залежно від потреб ситуації адресант обрає вже наявну або створює нову одиницю.

Для визначення неологічного характеру лексичних одиниць існує низка критеріїв, висуnutих різними лінгвістами. Більшість науковців дотримуються думки, що неологізм є інновацією на лексичному рівні, яка виникла в результаті мовних змін. У вітчизняному мовознавстві поряд із терміном "неологізм" уживають термін "новотвір". Новотвором називають формально нову лексичну одиницю з новим лексичним значенням, сформовану за допомогою словотворення, тобто через комбінацію елементів, уже наявних у мові.

Сучасна лінгвістична наука налічує багато підходів до класифікації неологізмів, що різняться за своїми критеріями. У нашому дослідженні використовувалась класифікація М.Т. Кабре та Д.М. Шмельова. Із чотирьох запропонованих ними категорій неологізмів (формальні, функціональні, семантичні та запозичення) об'єктом нашого дослідження є формальні неологізми, тобто утворені послідовним існуванням у мові елементів, за допомогою деривації, словоскладання чи аббревіації.

На сьогодні можна констатувати формування нової субмови – мови мережного спілкування, що обслуговує комунікацію в мережі Інтернет і суміжні з нею сфери комп'ютерно-опосередкованого спілкування. Мережна лінгвістика – це наука, яка займається синхронічним та діахронічним аналізом мови мережного спілкування. Об'єктом дослідження мережної лінгвістики є субмова мережного спілкування, предметом – лінгвістичні особливості комп'ютерно-опосередкованого спілкування на різних мовних рівнях: морфологічному, лексичному, синтаксичному, текстовому та комунікативному. Мережна лінгвістика послуговується традиційними лінгвістичними поняттями, одиницями та категоріями, застосовуючи їх у дослідженні нового мовного середовища. Центральним завданням мережної лінгвістики є різнобічне лінгвістичне вивчення Інтернет-дискурсу.

Інтернет є чинником науково-технічного характеру, що сприяє постійному збагаченню лексичного запасу мови. Процес неологізації, спровокований появою Інтернету, від попередніх подібних процесів відрізняють кілька чинників: надвисокі темпи розвитку мережних технологій, зростання швидкості обміну інформацією і розмиття меж між фахівцями та нефайхівцями в галузі мережних технологій, унаслідок чого час між моментом виникнення нової лексичної одиниці і моментом, коли вона стає відомою широкій аудиторії, значно скоротився. Водночас у мережній субмові діють внутрішньомовні неологічні чинники.

У Розділі 2 "Методична база структурного, семантичного та прагматичного аналізу новотворів іспанської мови" обґрунтовано обрану методологію дослідження об'єкта, висвітлено основні положення структурного і семантико-прагматичного підходів до вивчення словотвірних мережних неологізмів та розкрито сутність використаних методів.

Дослідження структурно-семантичних і функціонально-прагматичних характеристик словотвірних неологізмів у мережному дискурсі здійснювалось за таким алгоритмом: на першому етапі були схарактеризовані лексичні особливості мережного дискурсу, визначені й описані основні мовні та позамовні чинники неологізації в сучасній іспанській мові й передумови появи нових лексичних одиниць у субмові мережного спілкування.

Другий етап дослідження полягав у відборі матеріалу. Щоб охопити більш повно явище неологізації в субмові мережного спілкування та дати йому належну об'єктивну оцінку, для аналізу було обрано тексти різних мережних жанрів, а також тлумачні та двомовні словники мережної лексики. Для реалізації цього етапу були використані елементи методу *стостереження* за процесами творення нових словотвірних одиниць у мові мережного спілкування й особливостями їх вживання та *описового методу* для відбору, реєстрації й класифікації словотвірних неологізмів у мережній іспанській мові.

Спираючись на отримані за допомогою описового методу дані, була проведена інвентаризація та класифікація новотворів у субмові мережного спілкування. У ході класифікації новотворів були також використані елементи *зіставного методу* для віднесення неологічної одиниці до певної категорії, а також для зіставлення словотвірного апарату мережної субмови із загальномовним. У дисертації проведено також зіставний аналіз активності різних словотвірних моделей у межах мережної субмови.

На етапі дослідження структурних і семантичних особливостей словотвірних мережних неологізмів було застосовано елементи *структурного методу*, представленого у вигляді *словотвірного* та *компонентного аналізу* на основі словникових визначень, для встановлення вихідної основи, способу творення й словотвірної моделі слова та для структурування лексичного значення й визначення сем. Крім того, для виділення лексико-семантичних та тематичних груп і класів слів використовувались елементи *польового підходу*. У роботі польовий та компонентний аналіз на основі словникових визначень поєднувалися із контекстуальним аналізом у межах дослідження прагматичного аспекту словотвірних моделей.

Вивчення нової лексики потребує врахування двох аспектів: її створення й розвитку, з одного боку, та функціонування – з другого. У зв'язку із цим ми розглядали як основні шляхи появи нових слів та їхнє значення, так і прагматичні особливості функціонування нової лексики в мовленні. На цьому етапі був застосований *функціональний метод* у вигляді *прагматичного аналізу* для виявлення внутрішніх закономірностей, яким підпорядковується вибір та вживання лексичної одиниці в типізованій ситуації спілкування; *контекстуального аналізу* – для вивчення взаємодії прагматики нового слова із семантикою його контекстуального оточення; *дискурс-аналізу* – для вивчення умов протікання мережної комунікації та їхнього впливу на мову учасників.

Вивчення неологічних одиниць в аспекті функціональної лексики вимагає звернення до *прагматичного аналізу* для виявлення внутрішніх закономірностей, яким підпорядковується адекватний вибір та вживання лексичної одиниці і вивчення рис контекстів уживання слова, закодovаних на рівні їхнього лексичного значення. *Контекстуальний аналіз* застосовувався при дослідженні особливостей мережного контексту й контекстів окремих мережних жанрів. Для виявлення паттернів, які зумовлюють висловлення людей у різних сферах соціального життя та для характеристики відношень між висловлюваннями на мікрорівні вживався *дискурс-аналіз*.

Протилежна тенденція реалізується через номінативний спосіб універбації (стягнення, конденсація, семантична компресія) – утворення простої номінативної одиниці із синтагматичного складного слова (*el periférico* ← *el dispositivo periférico*). Універби є нестійкими і контекстуально залежними, тому та їхня частина, яка є включеною, залишається семантично активною і може легко перейти з імпліцитного плану до експліцитного. Стейких універбів у мережній субмові небагато. Серед лексичних одиниць, утворених шляхом універбації, помітною є кількість субстантивованих прикметників (*adjunto* ← *archivo adjunto*).

Префіксальний словотвір є досить продуктивним у мережній лексичній системі. Проте продуктивність окремих мережних префіксів невелика. Зі 131 префіксального та префіксоїдного новоствору, внесеного нами до списку, 53 утворені за допомогою одного префіксоїда *ciber-*. Усі інші значно поступаються йому в продуктивності. Хоча найпродуктивнішими вважаються власне іспанські префікси, що походять від прийменників (напр. *encodificación*, *encriptación*), інтернаціональні префікси греко-латинського походження є активними внаслідок науково-технічного прогресу й глобалізаційних процесів (напр. *hiperentlace*, *topologiaric*). Продуктивним способом словотворення є префіксоїдний, за допомогою якого утворюється значна кількість неологізмів (*ciberadicto*, *datasento*, *detojuego*). Префіксальна система мережної іспанської мови знаходиться під впливом англійської мови, про що свідчить як наявність у ній префіксоїдів англійського походження, так і тенденція окремих префіксоїдів до роздільного написання з коренем (*hiper texto*, *etiqueta meta*). Іншим проявом впливу англійської мови є поява префіксів у тих словах, де вони є надлишковими, під впливом омонічного англійського слова (англ. *encode* → *encodificar* замість *codificar*).

Суфіксальне словотворення є одним із продуктивних способів в мережній субмові (95 суфіксальних та суфіксоїдних новостворів, з них 34 дієслівних, 29 іменних, 3 оцінних та 29 суфіксоїдних). Дієслівна суфіксація є відносно продуктивним способом. У сучасній іспанській мові активними є чотири дієслівні суфікси *-ar*, *-ear*, *-izar* та *-ificar*. Хоча в мережній іспанській мові наявна достатньо велика кількість дієслів із суфіксом *-ar*, більшість із них є функціональними запозиченнями. Найбільш продуктивним є суфікс *-ear*, що прислудується до запозичених основ (*ban* → *batear*, *clie* → *cliquear*). Суфікс *-ificar* не є активним, серед власне мережних новостворів немає жодного, утвореного за його допомогою. Новоствори із суфіксом *-izar* зустрічаються досить рідко і часто співіснують із дієсловом, утвореним від тієї ж основи за допомогою суфікса *-ar* або *-ear* (*trolar* – *trolar*). Серед іменних суфіксів більшість здійснює транспозицію дієслів (*encodificar* → *encodificación*, *gatear* → *gateamiento*). Суфікси, які субстантивують прикметники, утворюють назви якості (*escalabilidad*, *usabilidad*). Кількісна чи якісна оцінка дії може виражатися через оцінні суфікси (*forego* → *forerito*). Слів, утворених за допомогою оцінних суфіксів, серед мережних неологізмів небагато. Суфіксоїди є малопродуктивними в сучасній іспанській мові. У мережній мові серед суфіксоїдів можна назвати лише такі форманти, як *-e*, *-meta*, *-demo* та *-web*, причому вони можуть функціонувати і як префіксоїди (*e-chiste*, *metadatos*), а в постпозиції пишуться завжди окремо від основи.

У Розділі 3 "Структура та семантика мережних новостворів" описано словотвірну систему мови мережного спілкування, проведено класифікацію мережних неологізмів за способами творення та словотвірними моделями, розглянуто семантичні категорії у словотворенні іспанської мережної мови, а також досліджено формальну і смислово-структуру новостворів.

Лексичній системі мови мережного спілкування в цілому властиві такі риси, як змішування мов, на мовному і мовленнєвому рівні; масове помилкове написання слів унаслідок неграмотності, свідомого ігнорування правил орфографії, помилок друку чи ератизації; значна кількість абрєвіатур через високу швидкість обміну інформацією; численна група лексичних одиниць термінологічного походження, з огляду на складність мережі як засобу спілкування; широке розповсюдження різноманітних мовних аномалій; і власне мережних, і таких, що перейшли до мережі з інших форм спілкування (коміків, молодіжного сленгу тощо).

В іспанському мовознавстві до словотвору традиційно відносять деривацію (префіксацію, суфіксацію, книжче та гібридне словоскладання, парасинтез), регресивну деривацію, словоскладання (синтагматичне та орфографічне) і скорочення (лексичне усічення, акронімію, абрєвіацію). Ми додали до цих способів ще один, суто мережний, – ератизацію. За даними нашого дослідження найпродуктивнішими є спосіб синтагматичного словоскладання (162 одиниці з 850) та префіксальна деривація (131 одиниця).

Словоскладання в іспанській мові є менш продуктивним, ніж префіксація і суфіксація. Проте в мережній лексичній системі кількість неологізмів, утворених цим способом, є відносно високою, а сам спосіб – високопродуктивним. Складні слова поділяються на орфографічні (*ardesable*, *cablemódem*) і синтагматичні (*red social*, *programa vapor*). Синтагматичне словоскладання відноситься до аналітичних мовних форм. Синтетичне орфографічне словоскладання обмежене певними рамками формального та семантичного характеру, у той час як аналітичні форми (синтагматичні складні слова), утворені на основі питомої іспанської лексики, є зрозумілішими адресатам: аналітична форма в більшій мірі задовольняє вимогам лінійності та моносемії.

Моделі творення орфографічних складних слів, включно з фрастичними структурами, або зрощеннями (*el teveo-meves*), у мережній лексичній системі не є продуктивними. Зокрема утворення рівня фрастичних структур мають тенденцію скорочуватися до абрєвіатури (*PQD* ← *Pero que demonios*). Тому саме синтагматичні словотвірні моделі є найпродуктивнішими в мережній мові. Найбільш продуктивними моделями є **Іменник + Прикметник** (*Aldea Global*), а також **Іменник + Абрєвіатура** (*atributo HTML*, *direccion IP*), що за внутрішньою структурою відповідає моделі **Іменник + Іменник**, проте другий елемент виступає в вигляді абрєвіатури-запозичення. Модель **Дієслово + Іменник** не є продуктивною в мережній лексичній, проте достатньо часто використовується у вигляді конструкції **haser + Іменник**, де іменний компонент зазвичай є запозиченням (*haser zoom*, *haser setup*, *haser surf*). В окремих випадках один з елементів синтагматичного складного слова внаслідок високої частотності вживання може перетворитися на афіксоїд (*e-comercio*).

В іспанській мові існує також таке явище, як книжне словоскладання – складання двох запозичених основ, які в іспанській мові не існують в якості самостійних лексем (*datagrama* ← *data* + *grama*), зокрема характерне для мережної мови об'єднання класичної основи з основою, запозиченою з англійської мови (*webmail* ← *web* + *mail*), а також гібридне словоскладання – приєднання запозиченої основи до власне іспанської (*mailgrama* ← *mail* + *grama*). Ці способи не надали продуктивних моделей до мережного словотворення.

Парасинтез, або суфіксально-префіксальний спосіб словотворення, вважають однією з форм деривації, за якої до основи слова додаються водночас префікс і суфікс, або один афікс додається до двох основ одночасно. У мережній лексичній нами зареєстровано кілька парасинтетичних одиниць, утворених за схемою *префікс* + *основа* + *суфікс*, що належать до категорій дієслова (*amogillar*, *amogorar*, *espíritar*) та іменника (*emtitador*), і не знайдено жодного прикметника. Последання двох основ та суфікса є низькопродуктивним в іспанській мові. У мережній лексичній таких новотворів нами не зафіксовано.

Спосіб регресивної деривації є не дуже продуктивним в іспанській мережній мові. Найпродуктивнішим форматом є *-o*, за допомогою якого творяться іменники на позначення процесу дії від дієслів, сформованих за допомогою суфікса *-ear* від основ англійського походження (*cliqueo*, *essateo*, *formateo*). Кількість іменників, утворених від власне іспанських основ, значно менша. Зустрічаються іменники зі значенням виду діяльності, утворені за допомогою форманта *-a* (*sibetescira*).

Лексичні усічення є малопродуктивним способом словотворення. Найчисленнішу групу серед мережних усічень складає апокопа (*veg* ← *versión*, *giga* ← *gigabyte*, *api* ← *aplicación*). Саме цей тип скорочення більшою мірою притаманний розмовному мовленню та молодіжному сленгу. Водночас усічення слів продуктивною моделлю усічення є афереза. Слова, отримані в результаті усічення, можуть надати брати участь у словотвірному процесі як основи для деривації або словоскладання і як афіксод (*tedsat* ← *ted* + *sat*, *cat* ← *cátara*).

Проміжне місце між словоскладанням і абривацією займають новотвори, сформовані способом акронімії, або телескопії, через злиття повної основи одного твірного слова з усіченою основою іншого (*regmaila* ← *reg* + *internetmail*) або завдяки поєднанню початкового фрагмента першої лексичної одиниці з кінцевим фрагментом другої (*internetia* ← *Internet* + *amnesia*). Акронімічні словотвірні моделі є активними в мережній субмові, проте кількість новотворів-акронімів невелика. Також зустрічається чимало випадків поєднання афіксодів з усіченою основою (*sibertescario* ← *ciber-* + *bibliotecario*). У мережній лексичній є група новотворів, що являють собою складноскорочені слова, в яких поєднуються довільні фрагменти і питомих іспанських, і запозичених похідних слів (*mensatón* ← *mensaje electrónico*).

Абривація є найекономічнішим і найпродуктивнішим з усіх способів словотворення. Характерною для мережного спілкування є тенденція надавати абривації структури рівня речення (*APLN* – *araga* у *prende la luceva*). Крім того, мережні абриватури часто утворюються від неіменного словосполучення і відіграють іншу синтаксичну роль (*EMHO* – *En mi humilde opinión*).

Також в іспанській мережній мові спостерігається значна кількість обесценних абриватур (*ACMIPT* – *Nasete in rete*; *HDSPM* – *Hijo de su puta madre*). Проте більшість цих абриватур є оказіональними утвореннями. Кількість зафіксованих мережними словниками абриватур відносно невелика: 65 одиниць, при загальній кількості одиниць, утворених способом скорочення, – 129.

Хоч ератизація є досить продуктивним способом мережного словотворення, більшість неологізмів, утворених цим шляхом, належить до оказіональних утворень і не фіксується словниками. Сталих одиниць ератичного походження нами зафіксовано всього 14. Серед інших ератичних утворень найпродуктивнішою моделлю є фонетичний запис (відмова від використання графем *q*, *h*, інколи *ch* та *z*; заміна графем *u* на *i*), в тому числі – графічне відображення територіальних діалектів. Останнім часом більшої продуктивності набувають зовнішні способи, як опосередковані (спотворення лексичної одиниці, рідше запозиченої з іншої мови, наприклад *güeb* ← *web*, *ñuib* ← *noob*), так і безпосередні (*madafaka* ← *mother fucker*). Крім стилістичного значення, еративи можуть розвивати також і нове семантичне та граматичне значення (*hougan* – спотворена дієслівна форма *oigan*, уживається в субстантивованій формі – *el hougan*, на позначення особи, що порушує правила спілкування). Еративи можуть надати брати участь у словотвірних процесах, наприклад, надавати абривації або скороченню (*ID* ← *juertes declaraciones*).

У Розділі 4 "Прагматична специфіка функціонування новотворів в мережному мовленні" досліджено окремі аспекти функціонування словотворення в процесі комунікації в межах основних мережних жанрів, а також деякі прагматичні ознаки та дискурсивні ознаки мережної комунікації, визначено, що прагматична своєрідність новотворів зумовлюється належністю до одного з мережних жанрів, схарактеризовано функції словотвірних неологізмів у субмові мережного спілкування.

Мовленнєві акти мережної комунікації є писемними за формою, але усно-писемними за своїми стилістичними особливостями. Таким чином, комп'ютерно-опосередковане спілкування можна вважати новою цифровою формою реалізації мови: не усною і не писемною, а відмінною від обох. Оскільки основним фактором цифрової комунікації є постійна зміна, класифікація мережних жанрів базується на ступеневій еволюції жанрових ознак. Усього існує чотири основні категорії жанрів: 1) реплікація існуючого жанру; 2) варіація існуючого жанру; 3) новотворений жанр; 4) спонтанно створений жанр.

Жанр електронної пошти є варіацією існуючого жанру особового чи офіційного листа. Найпомітнішим унеском електронної пошти в мережну лексичну систему став знак @ або *arroba*, який уживається як словотвірний формат у закінченнях гелдерно маркованих іменників та прикметників замість *-o/a*, щоб зробити лексичну одиницю гелдерно нейтральною (*quered@s amig@s*).

Жанр чату є новотворенням. Його основною характеристикою є спілкування в режимі реального часу. Мова чату, графічна за представленням, є найбільш наближеною до усного діалогічного або полілогічного мовлення, їй властиві такі лексичні особливості, як високий ступінь ератичності й велика кількість скорочень та абриватур жаргонного й обесценного характеру (*HDSPM*, *ACMIPT*, *MMG*).

Форум – це мережний публічний дискусійний майданчик асинхронного типу, тобто такий, на якому спілкування ведеться в режимі відкладеного часу. Жанр форуму є новоствореним. Оскільки основними рисами мережних форумів є чітка тематична організація й полілогічність, головною лексичною характеристикою жанру форуму є яскраво виражений жаргонний та / або сленговий характер. До власне форумної лексики належать лексичні одиниці організації дискурсу (*sub-foro*), лексичні одиниці ролізових та ієрархічних відносин (*Forero Tor*, *Forero junior*, *Forerito*), що називають адміністративні функції комунікантів, лексичні одиниці навігації (*Mensajería privada*, *P+F*).

Блог – це веб-сторінка, головним змістом якої є регулярно поновлювані дописи тимчасової значущості. Жанр блогу є варіацією існуючого жанру. Блоговий дискурс характеризується диференціацією на "дискурс постів" та "дискурс коментарів", що різняться за своїми властивостями. Лексика, яка обслуговує блогову комунікацію, включає в себе лексику організації особистого простору (*favoritos*), лексику організації дискурсу (*retmailik*) та лексику суспільних зв'язків (*reintegrarse*). Поява новостворених слів у мові слугує реалізації її базових функцій: комунікативної, інформативної, емотивної та фіксувальної. Основним призначенням неологізмів як інструменту оновлення та підтримки комунікативної спроможності мови є її постійне збереження у стані, адекватному для здійснення згаданих функцій. Неологізми в тексті виконують такі функції: номінативну, конструктивну, компресивну, експресивну, стилістичну.

Номінативна функція новотворів реалізується через надання найменувань новим предметам та явищам або перейменування старих. У мережній субмові її виконують терміни, що 1) описують технічні аспекти мережі (*aplicacionista*); 2) позначають мережні соціальні ролі та їхню взаємодію (*mironear*, *respalta*); 3) описують людську діяльність у мережі (*policia Internet*, *e-demostacia*); 4) обслуговують мережну комунікацію (*Patato*, *banear*). Ономазіологічні категорії новотворів, утворених шляхом суфіксації, словоскладання та абревіації, варто класифікувати за частинами мови, до яких належать похідні лексичні одиниці. Ці категорії збігатимуться внаслідок вербалізації реалій одного порядку. Виняток складатимуть ті абревіатури, що утворюються через скорочення цілого речення і належать тільки до мережної субмови (*ASMPRT*, *FUF*).

Дослідження лексичних новотворів у мові дозволяє виділити такі види номінації: іменну, прикметникову, дієслівну, з одного боку, та префіксальну – з другого. Якщо розглядати номінацію як процес перетворення реалій позамовної дійсності на мовні значення, які відображають у свідомості мовців спільний досвід мовної спільноти, то номінація шляхом афіксації є найбільш умотивованою. Номінація складних слів є більш ускладненою, порівняно з афіксальною. Існують два типи складних слів: ендосентричні (*acceso compartido*) та екзоцентричні (*revientaifrados*). Якщо йдеться про скорочення, то номінація шляхом абревіації відбувається за схемою складного екзоцентричного слова (*EMHO ← en mi humilde opinión*), у той час як акроніми співвідносяться з утворенням складних ендосентричних слів (*cognibot ← cognición + robot*), а усучення – з деривацією (*la apli ← aplicacion*).

Реалізація конструктивної функції новотворів забезпечує зміни в синтаксичній будові мовлення. У структурі мережної іспанської мови вона зумовлює посилення рис аглутинативності й аналітизму. Підвищення рівня аналітичності виявляється через лексикалізацію афіксів та афіксоїдів, що вживаються окремо від кореня і мають власне лексичне значення (*la web*, *la demo*, *el demo*); активність словотвірних моделей синтагматичного словоскладання (*canalizador ruente*, *mensaje basura*, *mito eureka*); появу значної кількості неологізмів, утворених шляхом скорочення (*los B7*, *la ce*, *el C.E.*, *la die*). Зростання аглутинативності в мові виявляється у збільшенні кількості багатоморфемних структур, які утворюються без адаптивних змін на морфемному шві. До аглутинативних явищ зараховуються префікси, співвідносні з прийменниками, та запозичені; заміна аналітичних конетрукцій суфіксальними новотворами; приєднання суфіксів до утворених аналітичним способом абревіатур; черезступенева афіксація; фрагментні структури та орфографічні складні слова, що вимагають уживання лише одного фонологічного наголосу.

Компресивна функція виявляється в скороченні наявних у мові номінативних одиниць за допомогою різноманітних способів словотворення: усучення, абревіації, акронімії, словоскладання тощо. Ця функція пов'язана з дією закону економії мовних засобів і виявляється через тенденцію до економії часу та простору, зменшення витрат енергії адресата і адресанта. Економія зусиль досягається за рахунок усучення слів, об'єднання двох слів в одне з напоруванням основ (акронімія), скорочення синтагматичного складного слова до складів та літер (абревіація). Надлишок семантичної інформації в багатоморфемних словах і висока частотність їх ужитку приводять до скорочення слова, якщо частини слова достатньо, аби зрозуміти значення всієї лексичної одиниці (*admin ← administrador*, *apli ← aplicacion*, *bot ← robot*, *giga ← gigabyte*). Надлишок семантичної інформації в синтагматичних складних словах веде до універбації (*favorito ← enlace favorito*, *adjunto ← archivo adjunto*).

Експресивна функція реалізується через вираження адресантом власного суб'єктивного ставлення до певної мовленнєвої ситуації та прагнення викликати певні чуттєві реакції в адресата. Експресивна функція реалізується в новотворах, які містять один із таких компонентів: оцінний, емоційний, експресивно-образний. Якщо прагматичним наміром комуніканта є передавання інформації, нейтральність повідомлення досягається за допомогою вживання експресивно немаркованих слів, більшість з яких належить до новотворів науково-технічного та іншого вузькоспеціалізованого характеру. Деякі термінологічні лексичні одиниці мають експресивно забарвлені синоніми (*correo tortuga = correo tradicional*, *emilio = e-mail*). Експресивність може досягатися одним із таких способів: поєднанням нейтральної основи з афіксом чи іншою основою, що має експресивне значення (*malgrata*, *reglanta*); експресивною семантикою основи, яка інколи посилюється експресивно забарвленим афіксом (*ciberbalbuceo*, *intergambergo*); ератизацією (*kaker*, *hoigan*); контекстуальним експресивним забарвленням новотвору (*amorcollar*, *ciberocura*). Крім власного призначення, експресивна функція розширює свою парадигму й може водночас виконувати роль текстової функції.

Стилістична функція проявляє себе через дві різноспрямовані тенденції неологізації: книжну і просторічну. Перша сприяє появі книжної лексики й термінології, друга – зниженню лексики, арготизмів, жаргонізмів тощо. У низці мережних жанрів, наприклад, на форумах та блогах, розмовний стиль переважає з публіцистичним, з одного боку, і художнім, з другого, набуваючи деяких властивих їм рис. Отже, до мережного розмовного стилю входять лексичні одиниці, притаманні іншим стилям, зокрема велика кількість науково-технічних термінів. Разом вони сприяють появі як техніцизмів та технічних жаргонізмів (*revientasistemas, cognibol*), так і арготизмів (*mensatron, hoogan*), підтверджуючи дію книжної і просторічної тенденції розвитку словотворення. Значна кількість неологізмів, що належать до книжної чи зниженої лексики, уживаються в загальнолітературній мові, поступово втрачаючи свою стилістичну маркованість.

Появі зазначених явищ сприяють характерні для мережної іспанської мови процеси демократизації та інтернаціоналізації. Процес демократизації в суфіксальній системі підтверджують такі факти, як входження до мережної іспанської мови неологізмів, утворених за допомогою регресивної деривації (*avesho, cliques*) та оцінної суфіксації (*foretito, flamazo*); об'єднання адресантом нейтральних слів зі словами арто та молодіжного сленгу (*sitio guiso, siberzapeo*); ширше входження усичень, характерних для розмовного мовлення (*apri, ver*); ератичний словотвір (*juertes declaraciones, chika*); трансформація обценної лексики (*NPI ← Ni Puta Idea, PTP ← Pico Tu Padre*). Інтернаціоналізація сприяє активізації механізму приєднання афіксів до запозичень (*foro → forear, forego, foretito*); утворенню синтагматичних складних слів за активною в англійській мові моделлю N+N (*servidor proxy*); утворенню синтагматичних складних слів, що мають в якості одного з елементів запозичену аббревіатуру (*direccion URL*).

ВИСНОВКИ

Теоретико-методологічна концепція дисертаційного дослідження ґрунтується на таких положеннях: 1) лексичний рівень мови є найбільш рухомих та чутливим до нововведень, зазнає найбільших позамовних впливів, в тому числі впливу чинників науково-технічного характеру, до яких належить мережа Інтернет; 2) мова мережного спілкування є окремою функціональною субмовою, об'єктом дослідження нової галузі мовознавства – мережної лінгвістики, та має власну лексичну систему й інструменти неологізації; 3) словотвір – це універсальний спосіб неологізації, який забезпечує динаміку розвитку всієї мовної системи, утворюючи слова засобами власної мовної системи за певними моделями та схемами; 4) прагматика мережного дискурсу зумовлюється насамперед специфікою умов перебуту мережної комунікації, що впливає прямо чи опосередковано на всі інші параметри і дозволяє говорити про нову форму існування мови – цифрову; 5) реалізація базових функцій мови (комунікативної, інформативної, емоційної та фіксувальної) зумовлює появу новостворених слів, основним призначенням яких є постійне збереження мови як інструменту комунікації у стані, адекватному для реалізації згаданих функцій.

Погляди вчених на проблеми неології та мережної комунікації дозволили визначити ті аспекти, які не були висвітлені в науковій літературі, або ж їх висвітлення було недостатнім, а також розробити методику вивчення словотвірних мережних неологізмів іспанської мови. З метою вивчення особливостей появи та функціонування словотвірних неологізмів у мові мережного спілкування було опрацьовано великий обсяг мережних текстів, а також плумачних та двомовних словників мережної лексики. Дібраний фактологічний матеріал було піддано всебічному лінгвістичному аналізу і з застосуванням методів, зумовлених завданнями та метою дослідження.

На різних етапах роботи використовувалися такі методи: на першому етапі були схарактеризовані лексичні особливості мережного дискурсу за допомогою *опитового* методу; другий етап розвідки полягав у відборі матеріалу, для реалізації якого були використані елементи методу *спостереження*; класифікацію новотворів у субмові мережного спілкування здійснено за допомогою *зіставного* методу; на етапі дослідження структурних та семантичних особливостей словотвірних мережних неологізмів було використано елементи *структурного* методу у вигляді *словотвірного* та *компонентного аналізу* для встановлення способу словотвору і словотвірної моделі слова та для викремлення сем у межах лексичного значення слова, елементи *польового підходу* використовувались для розподілу слів на лексико-семантичні групи і класи; на етапі вивчення прагматичних особливостей функціонування нової лексики в мовленні був застосований *функціональний* метод, представлений у вигляді *прагматичного аналізу* та *контекстуального аналізу* для вивчення закономірностей вибору та вживання лексичної одиниці мовцями та для вивчення особливостей контекстуального оточення нового слова і його прагматичної взаємодії із контекстом; а також *дискурс-аналізу* – для дослідження впливу умов протікання мережної комунікації на паттерни, що зумовлюють висловлювання мовців.

У ході дослідження було схарактеризовано основні особливості нової субмови – мови мережного спілкування, що обслуговує мережну комунікацію й інші пов'язані з нею комунікативні ситуації, підлягає обмеженням, зумовленим цифровим каналом передавання інформації, послуговується новою формою мовлення, відмінною від усної та писемної, і має низку соціолектив та субмов нижчого порядку. Були виокремлені такі риси лексичної системи мови мережного спілкування: сильна міжмовна інтерференція на мовному і мовленнєвому рівні; помилкове написання слів внаслідок неграмотності, свідомого ігнорування правил орфографії, помилок друку чи ерагізації; велика кількість скорочень і лексичних одиниць термінологічного походження.

Опрацьований масив мережних текстів і виявлені в них словотвірні неологізми слугували основою для їх структурно-типологічної класифікації. До традиційних в іспанському мовознавстві способів словотвору, як-от: деривації (префіксації, суфіксації), книжного та гібридного словоскладання, парасинтезу, регресивної деривації, словоскладання (синтагматичного та орфографічного) і скорочення (лексичного усичення, акронімії, аббревіації), додано суто мережний спосіб – ерагізацію.